

ANAYASA MAHKEMESİNİN 02.03.2023 TARİH VE 2017/37627 BAŞVURU NUMARALI KARARI HAKKINDA İNCELEME

Anayasa Mahkemesi ("AYM") 02.03.2023 tarih 2017/37627 başvuru numaralı kararı ile başvurusunun görme engelli olması sebebiyle banka kredisi kullanamaması ve uzun bir süre banka şubesinde bekletilmesi karşısında yapılan muamelenin nesnel ve haklı bir sebebinin bulunmadığı kanaatine vararak Anayasa'nın 17. maddesinde¹ düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı ve bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde² güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

1. Başvuru Konusu ve Gerekçesi

Başvurucu, banka tarafından kredi limitinin olduğu bilgisi verilmesi üzerine kredi kullanmak amacıyla banka şubesine gitmiş ve şube personeli, kredi işlemlerinin tamamlanabilmesi için düzenlenen sözleşmeye başvuru tarafından "Bir nüshasını elden aldım." yazılarak sözleşmenin imzalanması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu; görme engelli olması nedeniyle bunu yapamayacağını, görme engelli alfabetesi, kamera kaydı gibi farklı yöntemlerle bu eksikliklerin giderilebileceğini belirtmesine rağmen iki saati aşkın süre banka şubesinde bekletilmiş, bu sürenin sonucunda krediyi de kullanamadan banka şubesinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Başvurucu, bahsi geçen olay nedeniyle banka aleyhine Asliye Hukuk Mahkemesinde manevi tazminat davası açmış olup Mahkeme, davayı kısmen kabul ederek manevi tazminatın davalı banka tarafından başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

İlk Derece Mahkemesi tarafından verilen kararın banka tarafından istinaf edilmesi akabinde Bankanın istinaf başvurusunu inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi ise istinaf başvurusunun kabulüne ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda başvurusunun görme engelli olması sebebiyle "Sözleşmenin bir nüshasını elden aldım." şeklindeki cümlenin yazdırılması noktasında bir tereddüt yaşandığı, başvurusunun kredi kullanabilmesi için çözüm arandığı, internet bankacılığına yönlendirildiği vurgulanmıştır. Ayrıca banka personelinin manevi tazminatı gerektirecek haksız fiil niteliğinde **nezaketsiz bir davranışının olmadığı, sözleşmeye yazılması gereken metinle ilgili tereddüte dayalı gecikme yaşandığı, sonuç olarak başvurusunun ayrımcılığa uğramasının söz konusu olmadığı** belirtilmiştir.

Kararlar neticesinde başvuru; kredi kullanmak amacıyla bulunduğu özel bankada, görme engeli nedeniyle imzasını ne şekilde atacağını belirlemediğinden bahisle uzun süre bekletildiğini, bu nedenle maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiası ile AYM'ye başvuruda bulunmuştur.

¹ Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkraya hüküm dışındadır.

² Kanun önünde eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

2. Anayasa Mahkemesi'nin İncelemesi ve Sonuç

AYM, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkin yaptığı değerlendirmede:

- Başvurucunun görme engelli olması dışında kredi kullanmak isteyen diğer bireylerle benzer durumda olduğu, bu doğrultuda **başvurucunun görme engelli olması nedeniyle kredi kullanamamasının farklı muamele teşkil ettiği, dolayısıyla durumları benzer olan banka müşterileri arasında kredi kullanılması yönünden engellilik temelinde farklılık yaratıldığı,**
- **Başvurucunun görme engelli olduğu için maruz kaldığı farklı muamelenin nesnel ve haklı bir temelinin bulunduğu muhatap banka tarafından ortaya konulmadığı,** engelli kişilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak diğer bireylerle eşit şekilde yaşayabilmelerine yönelik olarak devletin pozitif yükümlülüğünün bulunduğu ve bu hususların da ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile güvence altına alındığı,
- Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararın gerekçesinde başvurucuya kredi verilmemesinin başvurucunun görme engelli olması nedeniyle yapılacak teknik işlemler yönünden banka personeli tarafından yaşanan tereddüde dayandırıldığı, **dolayısıyla görme engelli olan başvurucunun özel ihtiyaçlarının dikkate alınmadığı, gerek banka tarafından gerekse de Bölge Adliye Mahkemesi'nce söz konusu banka işlemine ilişkin olarak başvurucunun durumunu gözeten alternatif bir tedbirin etkili bir biçimde uygulanması yönüyle gereken özenin gösterilmediği,**
- **Başvurucunun banka kredisi kullanamaması ve uzun bir süre banka şubesinde bekletilmesi bakımından görme engelli olması temelinde yapılan muamelenin nesnel ve haklı bir sebebinin bulunmadığı** kanaatine varmıştır.

Anayasa Mahkemesi yukarıda açıklanan gerekçelerle kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Toplumun günümüzde geldiği medeniyet seviyesi ve gelişen teknolojik imkanlar göz önüne alındığında, eşit şartlar dahilinde hizmet alınabilmesi adına özellikle engelli bireylerin Anayasa Mahkemesi önüne kadar gelmeden seslerini duyuramamaları, gerekli aksiyonların kurum ve kuruluşlar tarafından ilk temas noktasında alınmıyor olması eleştirilebilecek olmakla birlikte; bu gibi yerinde kararlar ile süreçlerin iyileştirilmesi ve olması gereken şekilde yürütülecek seviyeye getirilmesi temenni edilmektedir.

Saygılarımızla,

Av. Büşra Aykaç
Stj. Av. Berk Balkan

GRC | LEGAL